

ДО ІСТОРІЇ СТВОРЕННЯ ДРУГОЇ МАЛОРОСІЙСЬКОЇ КОЛЕГІЇ

Крім обов'язкових уступів у загальних курсах і окремих сюжетів у біографічних нарисах, присвячених малоросійському генерал-губернатору П.О.Румянцеву, чи не єдиним на сьогодні спеціальним дослідженням історії другої Малоросійської колегії (1764-1786) залишається дисертація вінницького історика О.К.Струкевича [8]. Найменш вивченим є, мабуть, власне процес створення цієї інституції, поштовх якому дала груднева 1763 р. старшинська нарада у Глухові і який закінчився вже у 1765 р. з остаточним укомплектуванням штатів другої Малоросійської колегії (далі: II-а МК).

Принаймні частково відтворити логіку і перебіг пов'язаних із створенням II-ої МК подій дозволяють три документи, що відклалися у фонді 13 „Справи про Малоросію” Російського державного архіву давніх актів (далі: РДАДА) [7]. Йдеться про доповіді Колегії іноземних справ від 3 травня 1764 р. і, орієнтовно, від 25 серпня 1764 р., а також текст іменного указу Сенату від 27 травня 1764 р., що так і залишився не оприлюдненим.

Історичний контекст появи цих документів – „гетьманська трагі-комедія”, як її назвав біограф Розумовських О.О.Васильчиков, не у подробицях, але достатньо добре знайома. Старшинська рада у Глухові, на якій пропонувалося підписати прохання про закріплення гетьманської посади в роді Розумовських, відбувалася десь у грудні 1763 р. Ймовірно, у грудні ж „глухівський комендант де Латур віднісся про це рапортом до київського обер-коменданта Чичеріна і тамтешнього генерал-губернатора Федора Матвійовича Воейкова; останні донесли двору” [1, с. 461].

Відкликаний Катериною II до столиці у зв'язку з цими повідомленнями¹, К.Г.Розумовський 9 січня 1764 р. виїхав із Глухова і того ж місяця прибув до С.-Петербургу. У проміжку часу між 9 січня і 17 лютого 1764 р. імператриця скликала спеціальну нараду за участі І.І.Неплюєва, князя Я.П.Шаховського, князя А.М.Голіцина, графа П.І.Паніна й А.В.Олсуф'єва, на якій було вирішено рекомендувати гетьману просити про відставку. Гетьман зробив це не одразу, а десь між 17 лютого (лист Катерини II президенту Колегії іноземних справ М.І.Паніну, в якому ще не йдеться про аудієнцію гетьмана і відставку) і 3 травня 1764 р., коли у поданні Колегії іноземних справ йдеться про гетьманську відставку як про доконаний факт. Втім, цей факт ще потрібно було закріпити письмовим поданням.

Ймовірно, остаточне рішення про письмове зречення повноважень було прийнято гетьманом під впливом, з одного боку, „справи Мировича”, до якої, попри бажання самого гетьмана, його було вплутано змовниками, і, з іншого, спільної із імператрицею подорожі влітку 1764 р. по прибалтійських провінцій. Втім, до кінця літа 1764 р. письмового подання не сталося, – К.Г.Розумовський формально ще в якості гетьмана вирішував у Сенаті малоросійські справи [4, с.95]. О.О.Васильчиков стверджує, що прохання про

відставку було подано у жовтні 1764 р. [2, с.319]. 30 жовтня 1764 р. Катерина II у листі до А.В.Олсуф'єву наказувала розробити таємну інструкцію для майбутнього малоросійського генерал-губернатора, „оставя на имя его место” [2, с.319]. 10 листопада 1764 р. вийшла серія указів про зречення К.Г.Розумовським гетьманської посади, призначення йому утримання замість втрачених гетьманських доходів і про утворення для управління Лівобережною Україною II-ої МК і, окремо від цієї інституції, посади малоросійського генерал-губернатора.

У додатку 1 наведено доповідь Колегії іноземних справ від 3 травня 1764 р. Отримавши „высочайшее <...> повеление, по секретном из Сената изтребовании дел, касающихся до бывших на пред сего в между Гетманствах Правлений Малороссийских”, Колегія іноземних справ висунула ряд пропозиції щодо організації управління Гетьманщини після зречення гетьманом влади.

За задумом авторів доповіді, у новій інституції під назвою Малоросійська колегія мав бути синтезований адміністративний досвід часів Петра I і Анни Іванівни, як-от: відсутність конкуренції із колегіальною частиною Генеральної військової канцелярії, спільне засідання у рівній кількості мало- та великоросіян (плюс великоросіянин – президент Колегії).

Крім того, пропонувалися важливі нововведення – змішання велико- та малоросіян під час засідання через надання малоросіянам (членам II-ої МК) великоросійських чинів і розділення судових і адміністративних функцій через створення поруч із суто судовим органом (II-а МК) інституції адміністративної – посади малоросійського генерал-губернатора (із губернською канцелярією при боці), – щоправда, посади президента II-ої МК і малоросійського генерал-губернатора мала обіймати одна й та сама особа.

Втім, Катерина II, зафіксувавши в указі від 10 листопада 1764 р. розділення посад президента II-ої МК і малоросійського генерал-губернатора, швидко відмовилась від реального розділення установ і функцій. Так, видавець „Настанови, даної графу Петру Румянцеву” пише: „Помещаемое здесь наставление хранится в Государственном Архиве в двух списках, в черновом с приписками рукою Императрицы <...> и беловом, ею подписанном и скрепленном тайным советником Адамом Олсуфьевым. В последнем списке в двух местах вместо слов *губернской канцелярии* написано *Екатериною Малороссийской коллегии*” [6, с.376].

Пропозиції Колегії іноземних справ через півроку були покладені в основу указу від 10 листопада 1764 р. про заснування II-ої МК. Але між текстами двох документів є й характерні нечисленні розбіжності, на яких варто зупинитися.

Так, зрівнявши у чинах малоросійських членів II-ої МК із великоросійськими за пропозицією і у спосіб, запропонований Колегією іноземних справ, визначивши місце виборних чиновників нової системи судівництва у ієрархії чинів Гетьманщини, указ від 10 листопада 1764 р. проігнорував пропозицію про загальне зрівняння малоросійських і великоросійських чинів².

Крім того, в указі від 10 листопада 1764 р. не зафіксована настанова Колегії іноземних справ на призначення прокурорами II-ої МК виключно великоросіян, – тільки затверджено її пропозицію першим призначити на цю посаду креатуру Г.М.Теплова відставного підполковника О.Ф.Семенова. Як результат, це дало можливість П.О.Румянцеву після відставки О.Ф.Семенова призначити в останні роки існування II-ої МК на посаду прокурора „природних малоросіян”, як-от: М.М.Лусту чи І.А.Войцеховича.

Нарешті, крім запропонованих Колегією столових грошей на генерал-губернаторський уряд було додано ще „ведомства Кучеровского село Кучеровку с принадлежащими к нему селами и хуторами, да село Середину Буду”.

У додатку 2 вміщено не оприлюднений іменний указ Сенату від 27 травня 1764 р. Автори цього більш пізнього документу спиралися на управлінський досвід виключно часів т.зв. „правління гетьманського уряду” (1734-1750). Про це говорить пропонована назва нового органу – „Колегія Малоросійського Правління”. Що, втім, не є сталою у свідомості авторів документу, бо наприкінці тексту поступається іншій – „Малоросійська Колегія”.

На це вказує і склад Колегії Малоросійського Правління – по троє рівних у правах мало- та великоросіян, причому з останніх один призначається президентом (за часів „Правління гетьманського уряду” цього посадовця називали просто „першим членом” і цим, чи не єдиним, текст відсилає до практики петровської Малоросійської Колегії).

Нарешті, указ від 27 травня 1764 р. закріплював спосіб проведення засідань часів „Правління гетьманського уряду”: „быть им в заседании в равенстве; а сидеть на правой стороне великороссийским, а на левой малороссийским, как то и прежде сего бывало”. Проти якого так різко повставали члени Колегії іноземних справ у своєму поданні від 3 травня 1764 р.: „Как напред сего в подобном сему случае узаконено было Членам Великороссийским заседать с правой, а Малороссийским с левой стороны, чрез что еще более утверждалось в Малороссиянцах развратное и по следствиям вредное мнение, по которому поставляют они себя народом от здешняго во всем отличным <...>”.

Усі вищенаведені пропозиції не оприлюдненого указу від 27 травня 1764 р. було врешті-решт імператрицею відкинуто. І єдиний реальний результат, що мав указ, – це виконання Колегією іноземних справ зафіксованої наприкінці тексту вимоги про надання списку кандидатів на посаду президента II-ої МК. Відповідний список було підготовлено і оформлено у вигляді подання Колегії іноземних справ, датованого серпнем 1764 р., що його наведено у додатку 3.

Автори останнього документу вказують критерії, якими керувалися, відбираючи кандидатури на вакантну (втім, якщо бути коректними, то ще не створену формально) посаду: „1. Чтоб не представляют главных из таких мест которья по их существу не менее важных, как то место в которое ныне

представляются. 2. Чтоб представляемых лета не превосходили их способности”.

Аналіз списку із дванадцяти кандидатів (вісім другого класу і четверо третього класу) дозволяє зробити наступні спостереження (зауважимо при цьому, що дані про І.Воронцова нами не знайдено, а відомості про О.П.Лачінова та О.С.Козловського – уривчасті).

Деякі кандидати на посаду малоросійського генерал-губернатора були пов'язані зі справою про відставку К.Г.Розумовського: Ф.М.Воейкову належав донос про Глухівську раду 1763 р., знову ж таки перше ж рішення по приїзді гетьмана до столиці – перепідпорядкування міста Києва київському генерал-губернатору Ф.М.Воейкову; кн. Я.П.Шаховської і П.І.Панін були учасниками спеціального засідання, на якому було прийнято рішення вимагати від гетьмана відставки (лютий (?) 1764 р.).

Переважна більшість кандидатів – це ветерани Семирічної війни (І.Ф.Глебов, П.І.Панін, П.О.Румянцев, Ф.М.Воейков, П.І.Оліц, М.Є.Муравйов, включно з головнокомандуючим російською армією у Пруссії (1758-1759) В.В.Фермором) і близький до цієї групи генерал-кригскомісар кн. Я.П.Шаховської, який неодноразово виїжджав у зону бойових дій у зв'язку з організацією поставок для армії. Троє з них змінювали одне одного на посаді прусського губернатора (генерал-губернатора) – це В.В.Фермор (1758), П.І.Панін (1761-1762) і Ф.М.Воейков (1763). До Семирічної війни за плечима частини з них були російсько-шведська війна 1741-1743 рр. (В.В.Фермор, П.І.Панін, П.О.Румянцев) чи навіть російсько-турецька 1735-1739 рр. (В.В.Фермор, П.І.Панін).

На момент складання списку на адміністративних посадах у провінції перебували троє з кандидатів – В.В.Фермор (смоленський генерал-губернатор), І.Ф.Глебов (київський генерал-губернатор), О.П.Лачінов (воронезький губернатор).

Шестеро із кандидатів займали у 1764 р. посади сенаторів (В.В.Фермор, кн. Я.П.Шаховської, П.І.Панін, І.Воронцов, М.Є.Муравйов, О.С.Козловський).

Найстаршому із кандидатів В.В.Фермору у 1764 р. виповнювалося 62 (за іншими відомостями – 64) роки, наймолодшим – П.О.Румянцеву і М.Є.Муравйову, відповідно 39 і 40 років.

«Умение Екатерины выбирать людей по месту – обнаружилось и в этом случае: выбран был сорокалетний Румянцов, которому и поручена была Малороссия в управление с обширными полномочиями. <...> выбор Румянцова был очень удачен в том отношении, что новый правитель был уже достаточно знаком с тем краем, правителем которого его назначили» [5, с. 376, 378]. Втім, зауважимо, що двоє з кандидатів були „знайомі з краєм”, свого часу жили у Гетьманщині, бо доводилися племінником і вихованцем (П.І.Панін) і сином (П.О.Румянцев) двом „правителям” („першим членам”) колегіальної частини Генеральної військової канцелярії, відповідно О.І.Шаховському (1734-1737) і О.І.Румянцеву (1738-1740).

Коли було зроблено остаточний вибір на користь генерал-аншефа П.О.Румянцева і чим при цьому керувалася Катерина II, ми не знаємо напевне. Можемо припустити, що це сталося десь між 30 жовтня 1764 р. і 10 листопада 1764 р. Логіку цього призначення спробував відтворити канадський історик З.Є.Когут: „Призначивши Рум'янцева на найвищу посаду генерал-губернатора України, вона позбулася його при дворі і водночас скерувала його таланти на вирішення вельми делікатної і поважної державної проблеми. В разі успіху Катерина чудово б використала потенційного політичного суперника. В разі невдачі – цілком можливої, враховуючи настрої української нової шляхти – Рум'янцев скомпрометував би сам себе. В обох випадках Катерина б виграла” [4, с. 101].

Крім П.О.Румянцева, у тексті указу від 10 листопада 1764 р. вже фігурують призначення членами новоутвореної установи чотирьох „малоросіян” (трьох асесорів тимчасового правління Генеральної військової канцелярії і генерального осавула І.Т.Жоравки), а також двох із чотирьох „великоросійських” офіцерів і чиновників – генерал-майора Я. фон Бранта і полковника князя П.С.Мещерського.

Кандидатів на інші два місця Сенат мав визначити пізніше. Не виключено, що їх призначення вже узгоджувалось із новопризначеним малоросійським генерал-губернатором. Принаймні, на це припущення наштотує фраза у пізнішому листі П.О.Румянцева до Катерини II від 20 лютого 1769 р., в якій члена II-ої МК (призначено 16 лютого 1764 р.), надвірного радника Д.К.Натал'їна атестовано наступним чином: „знаком был мне с самых молодых своих лет по службе военной” [3, с.241]. Втім, це може бути і випадковий збіг.

Наведені нижче документи друкуються вперше. При публікації збережено усі лексичні і стилістичні особливості оригінального тексту.

Бібліографічні посилання:

1. Бантыш-Каменский Д.Н. История Малой России от водворения славян в сей стране до уничтожения гетманства. – К.: Час, 1993. – 656 с.
2. Васильчиков А.А. Семейство Разумовских. – СПб., 1880. – Т.1. – Х, 486, СШ, XX с.
3. Всеподданнейшие донесения и письма графа П.А.Румянцева-Задунайского разных годов // Чтения в Императорском обществе истории и древностей российских при Московском университете. – 1876. – Т.2. – Отд. II. – С.241-296.
4. Когут З. Російський централізм і українська автономія: Ліквідація Гетьманщини, 1760-1830. – К.: Основи, 1996. – 317 с.
5. Лазаревский А. По поводу ста лет от смерти графа П.А.Румянцова // КС. – 1896. – Январь. – С.374-394.
6. Наставление, данное графу Петру Румянцеву, при назначении его малороссийским генерал-губернатором, с собственноручными прибавками Екатерины II // СИРИО. – СПб., 1871. – Т.7. – С.376-391.
7. Об учреждении Малороссийской коллегии. 1764 // РГАДА. – Ф. 13 «Дела о Малороссии». – Оп.1. – Д.68. – 40 л.
8. Струкевич О.К. Друга Малоросійська колегія: заснування, компетенція, політико-адміністративний аспект діяльності. Дис. на здоб. наук. ст. канд. іст. наук. – К., 1994. – 255 с.

№ 1.

[Доповідь Колегії іноземних справ у справі утворення Малоросійської колегії, 3 травня 1764 р.]

Ея Императорскому Величеству
от Коллегии Иностранных дел,
всеподданнейший Доклад:

По случаю прошения гетмана Малороссийскаго Графа Разумовскаго, о всемилостивейшем ему позволении сложить с себя чин Гетманской: Коллегия Иностранных дел исполняя высочайшее Вашего Императорскаго Величества повеление, по секретном из Сената изтребовании дел, касающихся до бывших на пред сего в между Гетманствах Правлений Малороссийских, рассуждала, на каком бы основании и ныне, по сложении Графом Разумовским Гетманства, Правительство тамошней земли, по меньшей мере на первой случай, распоряджено быть могло.

И по сему приняв в рассуждение важность дела, не известность о всех тамошних обстоятельствах, предоставляемую для будущаго точнейшаго расположения, полную свободу, и для того нужную во всем том предосторожность, / всеподданнейше представляет Вашему Императорскому Величеству мнение свое, состоящее в нижеследующем:

1: Что касается до того, каким образом угодно будет Вашему Величеству уволить его Графа Разумовскаго от Чина и Уряда Гетманскаго: то Коллегия по долгу своему предоставляя оное Вашему Императорскому Величеству, тем менее войтить может в какое либо в том рассуждение, что зависит сие единственно от Монаршаго соизволения Вашего: Но только обязанною поставляет себя признать, что нынешним случаем собственнаго о сложении сего Чина прошения Гетманскаго, всемерно воспользоваться надлежит: для того что по многим и важным политическим уважениям, Гетманское в Малой России Правление, в рассуждении существа своего и искусства прошедших времен, с интересом Государственным весьма несходно.

2: По уволнении Гетманском, поручить правление Малой России, под званием Коллегии Малороссийской, одной из здешних / знатных поверенной особе. А для точнейшаго впредь дел тамошних установления, приказать, сколь скоро возможно прислать сюда исправныя ведомости, о всех нынешних распорядках воинских и гражданских, також всякаго звания Доходах и Росходах, присовокупя к тому мнение свое, в чем именно и каких ради причин, иное исправить, или дополнить, а иное и во все отрешить следует.

3^е: Для общаго с тем Главным Командиром в той Коллегии присудствия, определить четырех великороссийских Членов, из Генералитетских и Штап-офицерских Чинов людей добрых, порядок дел канцелярских, а буде возможно и тамошня права и обряды несколько знавших, да из Малороссийских Старшин четырех же членов. А как напред сего в подобном сему случае узаконено было Членам Великороссийским заседать с правой, а Малороссийским с левой стороны, чрез что еще более утверждалось в Малороссиянцах развратное / и по следствиям вредное мнение, по которому поставляют они себя народом от здешняго во всем отличным; То для некотораго им приласкания и нечувствительнаго мыслей таковых истребления, не соизволите ли Ваше Императорское Величество при нынешнем удобном к тому случае, не только Членов Малороссийских, но и вообще всю тамошнюю Старшину и Чиновников всемилостивейше пожаловать уравнием в классах с здешними нижеследующими Чинами, а именно: Обознаго Генеральнаго,

Генерал Майорским; обоих Судей, Подскарбия и Писаря Генеральных, Чином Статского Советника; обоих же Асаулов, Хоружаго и Бунчучнаго генеральных Полковничьим; Полковников всех десяти Полков Малороссийских Подполковничьим; Бунчуковых товарищей первостатейных, трех Полковников компанейских и обозных полковых, Майорским; Писаря Суда генерального, Бунчуковых товарищей второстатейных, Судей и Писарей полковых, також старших Канцеляристов Генеральной Канцелярии, Капитанским; / Асаулов и Хоружих полковых и Обозных полковых компанейских, Капитана Порутчика; Сотников, Капитанов жолдацких и войсковых товарищей первостатейных, Порутческим; войсковых товарищей второстатейных, Писарей, Асаулов, и Хоружих компанейских полков, Подпорутческим; Сотников компанейских полков, и значковых товарищей первостатейных, Прапорщичьим; А Старшин артиллериских уравнительными Чинами с Полковыми Старшинами.

И как в число четырех Членов Малороссийских способнейшими признаются, Обозный генеральной Кочубей, Писарь генеральной Туманской, Асаул же генеральной Журавка, да Хоружей генеральной Апостол; То в разсуждение помянутого уравнения их чинами против здешних классов, Уже не будет различия, и в заседании между ими и великороссийскими Членами, по тому что каждой место занимать станет по Чину / своему и Старшинству.

4^е: Для пресечения бывших до ныне в тамошних произведениях вредных не порядков, предписать оной Коллегии, чтоб: 1^е: на Упалыя места выборы Кандидатов деланы были из тех Чинов, кои к той вакансии ближайшими почитаются с надлежащим о достоинствах, заслугах и способности их засвидетельствованием; а ежели кого из таких обойти надобно, с объявлением причин, для которых обходится. 2^е: Чтоб в Чины Генералитетскаго и Полковничьего классов кандидаты представлены были Вашему Императорскому Величеству, а о чинах Подполковничьих Правительствующему Сенату; в прочия же чины производить Коллегии по ея разсмотрению, наблюдая в каждом безпристрастно как достоинства, так и старшинство.

5^е: В протчем за нужно признается, для лутшаго в течении дел порядка и надежности, быть в той Коллегии или Правительстве Малороссийском Прокурору из великороссиян, человеку твердому, разумному, и тамошня права, законы / и обряды хотя отчасти знающему, к чему Действительной Статской Советник Теплов за способнаго представляет находящагося не у дел Подполковника Алексея Семенова. Секретарей же, одного из великороссиян, а Другова из тамошних, так как и других нижних Канцелярских Служителей, выбрать и определить Главному Командиру по Его разсмотрению.

Сей Главно-Командующей может быть именован Генерал Губернатором, и Президентом той Коллегии, где он по делам Суда и Расправы имеет и Голос председателя по Генеральному Регламенту; а в прочих делах Рода, Содержания в Народе добраго порядка, общей безопасности, и исполнения Гражданских Законов и повелений, должен он поступать с властью Губернаторскою, то есть яко особливо поверенной Вашего Императорскаго Величества в отсудственном месте.

6^е) Как именным Вашего Императорскаго Величества Указом прошлаго 1763го года, учреждены в Малой России Суды Подкоморские, и Суды Земские, в каждом полку по два, а в нежинском три, в которые и определяются Подкоморие, Судьи, Подсудки, Писари и возные, выбором к тому повсягодно, яко временные: То не соизволите ли Ваше величество повелеть и сим Чинам, пока они в таких по выборам

званиях пребудут, считаться за Уряд, А именно: Подкоморьим первыми по Полковнике Малороссийском; Судьям Земским с первостатейными Бунчуковыми товарищами по старшинству; Подсудкам с Бунчуковыми же товарищами второстатейными; Писарям Земским по старшинству против полковых асаулов; а ввозным быть первыми под Сотником Малороссийским.

Впрочем, в разсуждении излишних пред обыкновенными Росходов, кои определяемой в сие Малороссийское правление Главной Командир неминуемо иметь будет: Коллегия всеподданнейше представляет, не угодно ли будет Вашему Императорскому Величеству, сверх окладного по настоящему Чину его ему из тамошних доходов по четыре тысячи Рублев на Год Столовых денег.

Н.Панин
К. Александр Голицын
Адам Олсуфьев
Граф Александр Строганов
Иван Пуговишников
Маия 3 Дня
1764.

(РДАДА. – Ф.13. – Оп.1. – Спр.68. – Арк.60-63зв.).

№ 2.

[Именной указ Сенату про створення Колегії Малоросійського Правління, 27 травня 1764 р., неоприлюднений]

Указ Нашему Сенату

Наш Малороссийский Гетман Генерал фельдмаршал, и Сенатор, действительный камергер, лейб гвардии подполковник, генерал адъютант, и академии наук президент, граф Разумовский, всеподданнейше просил нас об увольнении его от управления и гетманства малороссийского. Мы по таком его прошении, и в рассуждении других, для службы нашей, возложенных на него чинов и трудного исправления оных, всемилостивейше увольем его графа Разумовского от имевшаго по ныне чина и управления гетманскаго. А при том имея всегда обыкновенное о всех наших подданных, равномерно как и о малороссийском народе, милостивое попечение и старание, чтоб все в добром порядке и удовольствии пребывали, чрез сие повелеваем:

1) Для управления, или уряду Малой России, каков по ныне был / при гетмане, быть особливою тамо Коллегии, которая имеет называться Коллегия Малороссийскаго Правления. И быть оной под ведением нашего Сената.

2) В Коллегии сей быть Президенту, в которой чин определяем нашего <...> И при нем еще двум великороссийским, да из малороссийской генеральной старшины трем персонам, и быть им в заседании в равенстве; а сидеть на правой стороне великороссийским, а на левой малороссийским, как то и прежде сего бывало, и править им все малороссийские дела по правам сего народа, и по указам предков наших, и от нас издаваемым.

3) Сия же Коллегия по вступлении в свое управление, имеет собрать и в Сенат прислать исправныя ведомости: сколько в Малой России / каких зборов бывает, и на какие расходы они употребляются? Дабы усмотря из того, сколько возможно, народу малороссийскому облежение сделать.

В прочем для подробнаго наставления сей новоучреждаемой Коллегии Малороссийскаго Правления в поступках и делах ея, поручаем мы Сенату сделать

инструкцию из апробации нашей, предписывая именно в той инструкции, что ежели Коллегия по тамошнем правлению усмотрит что к лутчему и удобнейшему предостережению нашего и империи нашей интереса, и к содержанию в добром порядке малороссийскаго народа, о том бы доносила в Сенат с приложением своего мнения; по сему и мы о том известны будучи, не оставим снабдевать милостивейшими указами. /

В полагаемую Малороссийскую Коллегию в главные командиры, Иностранной Коллегии выбрать кандидатов, и нам представить.

Екатерина

в С. Петербурге

27. Маия 1764 Года.

Получен в коллегии того же числа.

(РДАДА. – Ф.13. – Оп.1. – Спр.68. – Арк.23-27).

№ 3.

[Доповідь Колегії іноземних справ у справі призначення президента Малоросійської колегії, серпень 1764 р.]

Ея Императорскому Величеству
Коллегии иностранных дел
Всеподданнейший доклад.

Ваше Императорское Величество Коллегии иностранных дел повелеть изволили, в полагаемую Малороссийскую Коллегию в главные командиры выбрать кандидатов и вашему императорскому величеству представить. Исполняя сие высочайшее повеление, всеподданнейше представляет следующих к тому персон:

Из второго класса.

1. Графа Фермора³.
2. Князь Якова Шеховскаго⁴.
3. Графа Романа Воронцова⁵.
4. Ивана Глебова⁶.
5. Графа Петра Румянцева.
6. Петра Панина⁷.
7. Федора Воейкова⁸.
8. Генерала Олиця⁹.

Из третьяго класса.

9. Графа Ивана Воронцова.
10. Александра Лачинова¹⁰.
11. Николая Муравьева¹¹.
12. Князь Алексея Козловскаго¹². /

Коллегия иностранных дел при избрании сих кандидатов за долг себе почитала держатся следующих правил: 1. Чтоб не представлять главных из таких мест которыя по их существу не менее важных, как то место в которое ныне представляются. 2. Чтоб представляемых лета не превосходили их способности.

Такой доклад подписан всей Коллегиею, кроме Его Сиятельства Графа Александра Сергеевича¹³ за отсутствием в Царском Селе, и подписанной вручен Его Высоко Превосходительству Никите Ивановичу в 25. августа 1764.

Августа. <...> дня

1764 Года.

Примітки:

1. 17 (28) березня 1763 р. прусський посланець граф Сольмс доносив Фрідріху Великому, що К.Г.Розумовський отримав дозвіл на два (!) роки відправитися „в Україну, місце свого нового перебування” [2, с. 309].
2. О.О.Васильчиков стверджує, що аналогічне за змістом подання Глухівської ради «Государыня милостиво приняла<...>, поручив комиссии, трудившейся над составлением прав и вольностей для дворянства, членом которой <...> был сам гетман, сочинить положение о рангах Малороссийских и об образе производства их. В силу этого положения, чины Украинские были совершенно уравнены с Великорусскими» [2, с. 311].
3. Фермор Вілім Вілімович (1702(1700?)-1771), – учасник російсько-турецької (1735-1739), російської-шведської (1741-1743) і Семирічної (1756-1763) воєн, генерал-аншеф (1755), генерал-губернатор „підкорених областей королівства Прусія” (1758), головнокомандуючий російською армією у Прусії (1758-1759), граф Римської імперії (1758), смоленський генерал-губернатор (1763-1768), сенатор і голова Комісії соляних та винних зборів (1764-1768).
4. Шаховської Яків Петрович, князь (1705-1777) – обер-прокурор Синоду (1742-1753), генерал-кригскомісар (1753-1760), конференц-міністр, дійсний таємний радник (1760), генерал-прокурор Сенату (1760-1761), сенатор (1762-1766), супроводжував імператрицю у поїзді на коронацію до Москви (1762), автор Штатів 1763 р., автобіографічних „Записок”.
5. Воронцов Роман Илларионович (1707-1783), граф – сенатор (1760), генерал-аншеф (1761). Після приходу до влади Катерини II тривалий час перебував у опалі. Володимирський (1778-1782), тамбовський (1779-1781), пензенський (1780-1781), костромський (1782-1783) генерал-губернатор. Володів маєтностями у Малоросії.
6. Глебов Іван Федорович (1707(1703?)-1774) – головний командир Нової Сербії (1751-1755), учасник Семирічної (1756-1763) війни, генерал-аншеф (1762), київський губернатор (1760), київський генерал-губернатор (1762-1766), сенатор (1766-1770), депутат Законодавчої Комісії.
7. Панін Петро Іванович (1721-1789), граф – учасник першої та другої російсько-турецьких (1735-1739, 1768-1774), російської-шведської (1741-1743) і Семирічної (1756-1763) воєн, прусський губернатор (1761-1762), сенатор (з 1762), супроводжував імператрицю у поїзді по Прибалтійському краю (1764), депутат Законодавчої Комісії, граф Російської імперії (1767), очолював війська, що придушили Пугачовський бунт (1774-1775).
8. Воєйков Федір Матвійович (1703-1778) – виконуючий обов’язки ризького губернатора (1753-1758), прусський губернатор (1762-1763), командир російських військ, які виводилися із Прусії до Росії, генерал-аншеф, київський генерал-губернатор і Новоросійської губернії головний командир (1766-1775).
9. Оліц Петро Іванович (?-1771) – учасник Семирічної (1756-1763) і другої російсько-турецької (1768-1774) воєн, сприяв сходженню Катерини II на трон, генерал-аншеф (1763).
10. Лачінов Олександр Петрович – генерал-поручник (на 1762), воронезький губернатор (04.1764-1766).
11. Муравйов Миколай Єрофійович (1724-1770) – викладач фортифікації у Сухопутному шляхетському корпусі (1750-1753), поет, автор першого російського підручника з математики (1752), учасник Семирічної війни (1757-1763), інженер-генерал-майор (1761), сенатор, директор Комісії будівництва доріг, член Комісії по комерції (1764), депутат Законодавчої Комісії.

12. Козловський Олексій Семенович (1707-1776), князь – генерал-поручник, сенатор.
13. Мається на увазі граф Олександр Сергійович Строганов.